

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar

Sütő Csaba András

Tózsér Árpád költészete

Tézisfüzet

Témavezető: Dr. Horváth Kornélia DSc, egyetemi tanár

Irodalomtudományi Doktori Iskola

Az iskola vezetője: Dr. Dobos István DSc, egyetemi tanár

Budapest
2025

Tartalomjegyzék

1. A kutatás előzményei, problémafelvetés	3
2. A követett módszertan.....	5
3. Az új eredmények	12
4. A témában végzett publikációs tevékenység	15

1. A kutatás előzményei, problémafelvetés

Tózsér Árpád költészetét olvasni és értelmezni rendkívül megtisztelő és embert próbáló feladat. Az 1960-as évektől verseskötetekkel jelentkező lírikus életpályája, költészetének alakulása évek óta foglalkoztatott. Meggyőződésem, hogy ez nem pusztán egy figyelemre méltó életmű, hanem a 20. századi modern és posztmodern magyar líra számos alapkérdését is megközelíthetővé teszi.

Akár a lírai megszólalások változásával, akár a szemléletbeli módosulásokkal, akár a lírai szerepek átértékelődésével szembesítjük az életművet, zavarba ejtő, ugyanakkor: termékeny eklektikával találkozunk. Tózsér Árpád személyében nem pusztán a 20. század második felének jelentős magyar nyelvű költőjét tiszteljük, de a csehszlovákiai, később szlovákiai magyar irodalmi élet egyik centrális, mindig figyelmet érdemlő, nagy szellemi energiát mozgósítani képes, példaértékű figuráját is.

Az oeuvre monografikus feldolgozása még várat magára; a kritikai kitüntetető – megjegyzőleg: kötetről kötetre változó intenzitású – figyelme, a munkásságát tárgyaló tanulmánykötetek nem fogták át az életmű teljes egészét, ami annak nagysága, kiterjedtsége okán érthető.

A dolgozat ezért a primer szövegek mellett a szekunder írások interpretációjából megkonstruálható recepciótörténetnek kiemelt figyelmet szentelt. Az életmű értékes, a recepció alakulási irányai pedig rendkívül tanulságos tünet-együttesként képezték le az elmúlt évtizedek kritikai diskurzusban, a költészet-felfogásban és az irodalomértelmezésben bekövetkezett változásait. Kísérletet tettem

ezért a többirányú és eltérő elméleti megfontolásokat mozgóstó recepció – a határon túli magyar nyelvű recepció és a magyarországi fogadtatástörténet – keresztolvasatainak kritikus feldolgozására.

A lírai szövegek kötetről kötetre vándorlása az oeuvre egészét dinamikus entitássá teszik, ennek feltárása a kötetek szoros újraolvasásával, illetve a szövegmozgások, szövegátírások detektálásával vált megragadhatóvá, elemezhetővé.

Az életmű olvasási lehetőségei gazdagok, az ebből kinyerhető tudás nemcsak a lírai életmű általam vizsgált köteteinek összegzett, letisztázott eredmény-együttesét képezi, de a költői mesterség, a lírai formák alakulása, valamint a 20–21. századi irodalomtörténeti, poétikai modellek leírásával és vizsgálatával hasznosítható, konvertálható olvasatok keletkeztek.

2. A követett módszertan

A sokrétű életműből fakadóan az értelmezésnek tágabb keret biztosítható; ezért kiindulópontként a szövegek poétikai-esztétikai jellemzői mentén indulva az értelmezési-olvasási stratégiákat a primer szövegeknek rendelttem alá. A recepció újraértésének tétje és hozadéka az volt, hogy miként sikerül az életművet elhelyezni a modern és posztmodern költészet palettáján, valamint a versek vertikális olvasásával milyen mértékben járulhatunk hozzá az életmű teljesebb megértéséhez.

Tózsér Árpád költészetében a kisebbségi léhelyzetet, a közép-európai sorsot sajátos mintázataként azonosíthatjuk, egyszersmind az egyetemes magyar nyelvű költészet nagyigényű, magas ambíciókkal, határozott elvárásokkal, önmagával is disputát folytató személyisége bontakozik ki előttünk. A dolgozat megírásánál figyelembe kellett vennünk azt is, hogy az életmű még nem zárult le.

Tózsér Árpád olyan szerző, aki mindvégig intellektus akart maradni, megőrizve az én integritását, az emlékezetesnek ítélt múltból folyton a jelen perspektíváját kívánta megrajzolni. Értő figyelemmel fordult a tradíció egyes elemeihez. Mindennek következtében ez az európai szellemi hagyományokba mélyen beágyazott költészet saját pozícióját, artikulálódási és közvetítési lehetőségeit is időről időre dialogikus szituációba rendezi. A metareflexív, sok esetben metapoétikus diskurzus az életmű belső alakulástörténetének meghatározó jellegzetessége.

A dolgozat elsődlegesen Tózsér Árpád költészetével foglalkozott. Mivel az életmű a 20. század második felében indul, figyelembe kellett venni azokat a meghatározottságokat, amelyek a modern költészet, illetve a neoavantgárd és a posztmodern lírai paradigmaváltásai okán felmerülhettek.

Tózsér Árpád költészete metapoétikai értelemben parabolák sorozata; a lírai életmű egyes darabjai folyamatosan reflektálnak az én, az individuum körüljárása során az írás folyamatára. Versei a változó világfelfogásokkal aktív, érdemi dialógust folytatnak, mindeközben pedig a költői szerepről, a lírai megszólalás lehetőségeivel is számot vetve, önreflexív megoldásokkal operálnak.

Követni és rendszerezni kívántam a lírai életmű alakulásának folyamatait. Ez a folyamat korántsem lineáris; inkább a koncentrikusság, a vissza-visszatérő, repozicionáló, rekurzív gesztusai mentén ragadható meg. Ez mind a lírakötetek kompozicionális felépítésében, mind az ezeket alkotó szövegek vándorlása szempontjából értendő.

A Tózsér-költészet pályaszakaszai kötetegészekben átnyúlóan reprezentálják a lírai megszólalás épp aktuális tendenciáit. Egységes poétikai szemlélettel bíró kötetet így az egész életmű vonatkozásában nem tudunk megnevezni, a heterogenitás, a lírai beszéd sokféleségének lehetősége, az épp aktuális megfontolások párhuzamosan követik egymást, valamint szinkronitásban jelentkeznek a kötetegészekben. Ugyanakkor a válogatáskötetek a linearitást, a hagyományos időrendet több alkalommal megkísérlik megfordítani. A dolgozat ezért az egyes periódusok, korszakok

feltérképezése mellett az egész életművet dinamikus szövegyüttesként kezelte, leírta és reflexió tárgyává tette a poétikai-szemléleti változásokat, valamint figyelemmel kísérte a szövegek vándorlását-alakulását.

Az életmű centrikusságáról, körszerűségéről elmondható, hogy az életmű jellegéből következhetne egy csomópontokat, epicentrumokat, tematikákat egy-egy meghatározó momentum köré szervező szövegkonstelláció (sorkötetként a *Mittelszolipszizmus*,¹ válogatott és/vagy összegyűjtött kötetként a címével is ezt evokáló *Körök*,² valamint akár a *Négy negyed*,³ akár az *Erről az Euphorboszról beszélük*⁴ épülhetett volna fel ekképp), ám ez a lehetőség mindeddig lehetőség maradt.

Az eddig megjelent válogatások vagy lineáris szerkezetűek: függetlenül attól, előre haladtak az időben (*Körök*; *Négy negyed*) vagy visszafelé (*Genézis*⁵; *Mittelszolipszizmus*). A legteljesebbnek szánt *Erről az Euphorboszról beszélük* pedig több alkalommal is abban a helyzetben találta magát, hogy a szövegek módosulásait, az időközben keletkezett önkollázsokat, a kontaminált szövegegyütteseket is figyelembe véve az eredeti kötetek ciklus- és szövegsorrendjébe belenyúltni kényszerült. Ám körkörösséget vagy akár tematikus elrendezést ez a megjelenés sem hozott.

¹ Tózsér Árpád: *Mittelszolipszizmus*. Széphalom Könyvműhely, Budapest, 1995.

² Tózsér Árpád: *Körök*. Madách Könyvkiadó, Pozsony, 1985.

³ Tózsér Árpád: *Négy negyed*. Nap Kiadó, Dunaszerdahely, 1999.

⁴ Tózsér Árpád: *Erről az Euphorboszról beszélük. Összegyűjtött versek (1963–2012)*. Kalligram Kiadó, Pozsony, 2015.

⁵ Tózsér Árpád: *Genézis*. Madách Könyvkiadó, Pozsony, 1979.

A koncepció tehát minden Tózsér-kötet esetében vizsgálandó irodalomtörténeti momentum, amelyhez az értelmezőnek stratégiát kell találnia. Meggyőződésem, hogy mind a lineáris, mind a megfordított időrendű, mind a körkörös (témákat, csomópontokat, poétikai megoldásokat feltérképező) olvasat termékeny párbeszéd alapját képezheti.

A kötetek összeállítása, kompozicionális elrendezése, az életmű időbelisége tehát oly módon szegül szembe több alkalommal a linearitással, hogy mindeközben végig arra támaszkodik. A recepció ezért kötetek egymásutániségaként, az egyszeri konstellációk sorozatának irányából olvassa az életművet, ahol a kötet címe, ciklusrendje, illetve a szövegek egybeolvasása adja ki az aktuális mintázatot.

A linearitás a pályaszakaszok megállapításánál kétségkívül orientáló, ugyanakkor a költészeti tendenciák kötethatárokon túllépve reprezentálják a formálódó korpuszt. A szövegek vándoroltatása, újraírása szintén abba az irányba mozdíthatja az interpretációt, hogy az életmű momentumait szinkron konstellációként, az egy kötet cím alá rendezett szövegegyüttest egy éppen aktuális megnyilatkozáshalmazként, főként a cím és a szövegek viszonyrendszere, valamint a szövegek belső kapcsolódása, összeolvashatósága, s ezek poétikai hozadékai felől közelítsék meg.

A szövegátdorolás vonatkozásában pedig döntő különbséget kell látnunk aközött, hogy egyszerű áthelyezésről, korrekcióról, címváltoztatásról, részleges átírásról, szélsőséges esetben

önpalimpszesztusról, vagy kompozíciót érintő önkollázsról, kontaminációról van-e szó.

Az életmű két monografikus igényű feldolgozása, Pécsi Györgyi⁶ és Németh Zoltán munkája⁷ abból a szempontból párhuzamba vonható, hogy mindkét szerző a lírai életmű fontos, változást implikáló faktorának tekinti a lírai én pozicionáltságát.

A lírai alakváltások, a lírai maszkok létesülései szoros relációban vizsgálhatók a tartalmi és formai alakulásokkal. A poétikai változások e szempont érvényesítésével változások, intenzitások, oda- és elfordulások sorozataként írhatók fel. A Tözsér-életmű időbeli kiterjedtsége, téma- és formagazdagsága ürügyet szolgáltat arra, hogy a 20. század második felének meghatározó költészetfelfogásairól, e tendenciákról az életmű vonatkozásában gondolkodjunk.

Ha a modern költészet alakulását az életművel relációba állítjuk, vizsgálva, hogy milyen hatások együtteseként formálódott a tözséri költészet, akkor a 20. század mellett a 19. századi költészeti tradíció 20. századi hatáspotenciálját is ide lehet értenünk; tágabb értelemben a modern, illetve a modern utáni, neoavantgárd és posztmodern líra jellegzetességei szintén a vizsgálat tárgyát képezhetik.

A Tözsér-líra folyamatos változóságában megragadhatók azok a centrális kérdések, amelyek Tözsért foglalkoztatják: a magyar és a világirodalmi tradícióhoz kapcsolódás, a lírai énpozíciót tematizáló, annak egységét versekkel megerősítő szövegek, a metafizika hiányát detektáló, elégikus versek, a mitológia, valamint a história iránti

⁶ Pécsi Györgyi: *Tözsér Árpád*. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 1995.

⁷ Németh Zoltán: *Az életmű mint irodalomtörténet*. Kalligram Kiadó, Pozsony, 2011.

folyamatos, affektív attitűd, végül, de nem utolsósorban a gömői származás újrafeltérképezése és versbe írása az utóbbi két évtized költői törekvéseinek centrális eredői.

Az irodalomtörténeti feldolgozottságról elmondható, hogy a csehszlovákiai, később szlovákiai magyar irodalomtörténeti tárgyú írásai magától értetődően a 20. század második felének megkerülhetetlen korpuszaként tekintenek Tózsér munkásságára. Mind az irodalomtörténeti összefoglalásokban,⁸ mind a tanulmányköteteket figyelembe véve munkásságát erős, centrális kanonikus pozícióban találjuk.⁹

Ugyanakkor a magyarországi irodalomtörténetek közül az életmű *A magyar irodalom története* című munka X. kötetében¹⁰ említetik, valamint Görömbei András könyve, *A csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980* szintén kiemelt figyelmet szentel Tózsérnek.¹¹ A Kulcsár Szabó Ernő által írott irodalomtörténetben¹² ugyanakkor nem találkozunk vele, ahogy Gintli Tibor munkájában¹³ sem szerepel.

Munkámban kimondottan nagy hangsúlyt fektettem ezért a 20. század második felének irodalomtörténeti párhuzamainak

⁸ Grendel Lajos: *A modern magyar irodalom története. Magyar líra és epika a 20. században*. Kalligram Kiadó, Pozsony, 2010.

⁹ Lásd például: *A mittelszolipszizmus terei. Tózsér Árpád életműve (poszt)modern kontextusban*, szerk.: Csehy Zoltán – Polgár Anikó. Media Nova Kiadó, Dunaszerdahely, 2017, illetve *A kontextus végtelensége. Tanulmánykötet Tózsér Árpád 80. születésnapjára*, szerk. Csanda Gábor – H. Nagy Péter. Szlovákiai Magyar Írók Társasága, Dunaszerdahely, 2015.

¹⁰ *A magyar irodalom története*, X. kötet, szerk.: Béládi Miklós – Bodnár György – Sótér István – Szabolcsi Miklós. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982.

¹¹ Görömbei András: *A csehszlovákiai magyar irodalom 1945–1980*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982, 302–319.

¹² Kulcsár Szabó Ernő: *A magyar irodalom története 1945–1991*. Argumentum Kiadó, Budapest, 1994.

¹³ *Magyar irodalom*, szerk. Gintli Tibor. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

felkutatására, leírására. Meggyőződésem, hogy az esztétikai és poétikai szempontokat figyelembe véve Tózsér költészete a magyar nyelvű irodalom jelentős teljesítményei közé tartozik, változékonysága okán pedig több költészeti modellhez és tendenciához rendelhető. Utólagos kanonizációja, jelenléte a majdan megszülető irodalomtörténetekben ezért mindenkor komoly megfontolás tárgyát kell képezze, még egyszer hangsúlyozva, hogy az életmű színvonalát tekintve, az elmúlt évtizedek költői munkáját mérlegelve ez szinte kizárólag beválogatási dilemmává vált.

3. Az új eredmények

Disszertációmban Tózsér Árpád költészetének alakulástörténetével foglalkoztam. A lírai korpuszt az első kötet megjelenésétől (*Mogorva csillag*, 1963) a kétezres évek végéig (*Csatavirág*, 2009) követtem nyomon. A versek kötetbe szerveződése, a szövegek dinamikája érdekelt. A kötetekben lévő versanyag filológiai, tipográfiai és poétikai vizsgálatával láthatóvá lettek azok a megfontolások, mozgatórugók, amelyek a lírai életmű megközelítésében, feltérképezésében, megértésében meghatározó szerepet játszottak, emellett további értelmezési horizontokat nyithatnak a Tózsér-korpusz itt most részleteibe menően nem elemzett szövegei irányába.

Az életmű méretei azt tették lehetővé, hogy munkám a lírai alkotások alakulásaira, a poétikai módosulásokra korlátozódjon. Nem foglalkoztam ezért a hat kötetre rúgó *Naplók* szövegeivel, ahogy Tózsér értekező tematikájú kötetei (esszé, publicisztika, kritika, tanulmány) sem voltak ez alkalommal az érdeklődésem horizontjában.

Megpróbáltam azokat a döntően 20. századi (a klasszikus modernségtől a történeti avantgárdon, a késő- és utómodernen, a neoavantgárdon át a posztmodernig) irodalmi-költészeti tendenciákat kiemelni, és a kapcsolódási pontokat szövegszerűen azonosítani, amelyek az életmű alakulására hatással voltak. Mindezt azért, hogy a lírai alkotások létrejöttében meghatározó szerepet játszó műveltséganyag, valamint a kortársi és a tradíció részét képező életművek keresztolvasati lehetőségeire irányítsam a figyelmet.

Ekképp munkám során láthatóvá lettek azok a változóságukban megragadható poétikai megfontolások, amelyek a Tözsér-líra alakulását megadják.

A tendenciákat igyekeztem a szövegekből, a költői teljesítményből absztrahálni. A szövegek irányából haladtam tehát az általánosan megfogalmazható irodalomtörténeti, elméleti megfontolások irányába, saját elemzéseim pedig – amelyek a szövegek szoros olvasásával, a költői mesterség értékelésével és a költészet működési mechanizmusainak vizsgálatával – reményeim szerint ahhoz járultak hozzá, hogy a fókuszpontok az életmű horizontális áttekintésén túl annak metatextuális, kultúrtörténeti vertikumát is láthatóvá tegyék.

Messzemenőkig támaszkodtam az életmű recepciójára. Az életmű komplex, átfogó feldolgozása még nem történt meg, ezért a monografikus igényű feldolgozások mellett tanulmányokra és a kritikai apparátusra támaszkodtam. A recepció feldolgozása során nem tettem különbséget a recepció határon túli és magyarországi eredményei között, ahogy a Tözsér-korpuszt is az egyetemes magyar irodalom részeként gondoltam végig, értelem szerint számot vetve azokkal a meghatározottságokkal, amelyek a kisebbségi lépozícióból fakadóan szignifikánsnak bizonyultak.

A dolgozat hozadékai: az első két kötet komplex verstani elemzését elvégeztem, a kötetek szövegei közötti vándorlásokat, a szövegbéli, tipográfiai, pozicionális módosulásokat végigkövettem.

Az *Érintések* kötet eddigi recepciójával kapcsolatban új szempontokat vettem fel. A szövegek szoros olvasása során felfejtettem a tözséri vers formálódásának intencióit, amelyek a

szöveg megformálására, a rendelkezésre álló tapasztalat és tudás verssé szerveződésében meghatározó szerepet játszanak.

A *Faustus Prágában* kötet széles körű elemzésével választ igyekeztem adni arra a kérdésre, hogy a drámai szöveggént is funkcionáló kötet milyen textuális háttérrel bír. Azonosítottam azt a helyet, ahol Tózsér Árpád belép a madáchi textusba. Ugyanígy nyomon követtem a zárómonológból önálló verssé avanzsáló *Keresztút* című verset.

Átfogóan és részletekbe is menendően értelmeztem újra az 1980-as, az 1990-es és a 2000-es évek költészetét. A múlt század nyolcvanas éveinek versei kapcsán a szövegszerveződés, a versek tipográfiai elrendezettsége érdekelt, míg az 1990-es években az geopolitikai változások, az irodalom közegének átalakulása, ezzel relációban a lírai beszéd átszituálódása, az alteregók megsokszorozása, a többszörös identitás alakulása érdekelt. A 2000-es évek költészetében pedig a magyar és a világirodalom textuális kapcsolódásait fejtettem fel, ezen kívül az antikvitásból táplálkozó (mítosz, történelem, irodalom) verseket vizsgáltam. Valamint értelmeztem a Tózsér-korpuszban feltűnő képzőművészeti alkotások antropológiai tapasztalatát, elemezve a műalkotások és a szöveg kapcsolatrendszerét.

4. A témában végzett publikációs tevékenység

Kutatási tevékenységem a kortárs magyar költészet területén végzem. Azokkal a jelenségekkel foglalkozom, melyek a modern/posztmodern költészeti paradigmaváltást követően, a kilencvenes és a kétezres években a lírai művek alakulását meghatározták.

Oravecz Imre, Tolnai Ottó, Tózsér Árpád költészetén keresztül arra kerestem és keresem a választ, hogy ezek az életművek háttérében milyen nagyobb mentális, narratív formszerveződések állnak (antropológiai horizont, kulturális emlékezet, mikrotörténelem). Az egyes életműveket tehát ezeknek a szempontrendszernek alárendelten vizsgálom, keresve a választ arra a kérdésre, hogy a magyar nyelvű költészet megannyi ezredfordulós modellje miként viszonyul időhöz, térhez, emlékezethez, történelemhez. Publikációs tevékenységem a 2000-es évek elején indult. Az irodalomkritika iránti elkötelezettségem a kortárs horizonton megjelenő lírai művek vizsgálatával ötvöződött.

Mivel 2005-től egyetemi oktatóként tevékenykedem, lehetőségem nyílt a magyar nyelvű költészet képviselőinek reprezentálására; számos kurzust tartottam kortárs magyar irodalom, valamint kortárs magyar líra témakörben (Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Villányi László, Petri György, Kányádi Sándor, Oravecz Imre, Tolnai Ottó). A kritikairás mellett tanulmányokat is publikáltam; alább a modern és posztmodern magyar nyelvű költészettel foglalkozó írásaim láthatók. Mivel a disszertáció Tózsér Árpád költészetét tárgyalja, érintve a lírai életmű kanonikus, recepcióesztétikai

hozadékait, ezen írásművek tapasztalatai érdemben segítettek a megvalósításban.

Publikációk

Tanulmányok – kortárs magyar költészet

Sütő Csaba András: *Bohóctréfáról – komolyan. Petri György: Amíg lehet című kötetének recepciója*. Új Forrás, 2004/8. 34–39.

Sütő Csaba András: *Térey János* (íróportré). Szépirodalmi Figyelő, 2004/4., 126–132.

Sütő Csaba András: *Kányádi Sándor* (íróportré). Szépirodalmi Figyelő, 2006/1., 102–110.

Sütő Csaba András: *Deák László* (íróportré). Szépirodalmi Figyelő, 2007/4., 14–22.

Sütő Csaba András: *A distancia poétikája. Megvalósítási és megvalósulási módzatok Jenei Gyula Ha kérdenéd című kötetében*. Új Forrás, 2007/1., 96–104.

Sütő Csaba András: *Referenciális és figurális beszéd Radnóti Miklós korai költészetében*. Műhely, 2009/6. (Radnóti Miklós különszám), 55–59.

Sütő Csaba András: *Et in Arcadia ego (László Noémi, Király Zoltán, Farkas Wellmann Endre és Lövétei Lázár László válogatott és új verseiről)*. Szépirodalmi Figyelő, 2009/6., 40–49.

Sütő Csaba András: *Tolnai-triptichon. Romeltakarítás és restauráció Tolnai Ottó újabb könyveiben*. Műhely, 2010/6., 60–65.

Sütő Csaba András: *Permanens transzparencia. Szöveg, test, fény, árnyék. Turczi István erotiko-lírájának megközelítése szöveg- és képeleméleti támogatással*. In: (Radvánszky Anikó – Sütő Csaba András szerk.) *Tények melankóliája. Írások Turczi István műveiről*. Ráció Kiadó, Bp., 2012, 126–134.

Tőzsér Árpáddal kapcsolatos publikációk

Tőzsér Árpád: *Lélekvándor*. Napkút Kiadó, Budapest, 2019. A kötet szerkesztője voltam.

Sütő Csaba András: *Tőzsér Árpád pályaképe*. Digitális Irodalmi Akadémia (<https://pim.hu/hu/dia/dia-tagjai/tozser-arpad#eletraiz>, utolsó letöltés: 2025. november 11.)

Sütő Csaba András: *Tőzsér Árpád Mogorva csillag című kötetéről – hat évtized múltán*. Szépirodalmi Figyelő, 2023/1., 101–109.

Sütő Csaba András: *Adalékok az „Adalék”-hoz. Tőzsér Árpád Faustus Prágában című kötetének alakulástörténete*. Filológiai Közlöny, 2023/4., 95–108.

Sütő Csaba András: *Adalékok az „Adalék”-hoz. Tőzsér Árpád Faustus Prágában című kötetének alakulástörténete, II. rész*. Filológiai Közlöny, közlésre elfogadva, m. e.

Sütő Csaba András: *Keresztút, kereszteződés (Tőzsér, Goethe, J. A.)*. Eruditio–Educatio, 2024/1., 135–149.

Sütő Csaba András: *A vers formai alakváltozásai. Tőzsér Árpád Mogorva csillag és Kettős ürben című kötetének verstani megközelítése*. Partitúra, 2024/2., 65–88.

Sütő Csaba András: *A vers formai alakváltozásai a Tőzsér-líra első évtizedeiben. Az Érintések kötet poétikai változásai.* Bárka, 2025/1., 78–84.

Sütő Csaba András: *Eleai Zénón, Homérosz, Heidegger, Wittgenstein és a többiek (Tőzsér Árpád: Akhilleusz beéri a teknőst).* Bárka, 2024/4. 107–109.

Sütő Csaba András: *Vers, forma, kifejezés, eszkaláció. Kibontakozás az 1980-as években Tőzsér Árpád költészetében (Adalékok a Nyolcadik színhez; Történetek Mittel úrról, a gombáról és a magánvalóról).* Bárka, közlésre elfogadva, m. e.

Sütő Csaba András: *A Tőzsér-vers poétikai alakulása a Leviticustól a 2010-es évekig.* Eruditio–Educatio, közlésre elfogadva, m. e.